

## INFORMATIZACE INSTITUCÍ ZABÝVAJÍCÍCH SE STRATEGICKÝMI STUDIEMI

Por. Ing. Michal JANOUŠEK

### *Anotace:*

*Článek pojednává o analýze informačního zabezpečení 49 významných institucí, které se zabývají strategickými studii. Článek se snaží ukázat míru informatizace sledovaného vzorku institucí.*

\*\*\*

### Úvod

Oblast strategických studií se stále velmi dynamicky rozvíjí. Řada institucí, které se zabývají strategickým výzkumem, vznikla v posledních letech. Určitě na tom má podíl méně stabilní politicko-bezpečnostní situace, jenž se po 11. září 2001 projevuje ve světě. Každopádně to nic nemění na faktu, že tyto instituce mají opodstatnění za předpokladu, že se strategické informace dostanou primárně tam, kde jsou požadovány, tj. k lidem, kteří rozhodují o politice, bezpečnosti a obraně daného státu, případně koalice. A právě způsob prezentace výsledků činnosti těchto institucí je tématem této analýzy.

Ještě před vlastní analýzou vydefinujeme oblast našeho zájmu a základní pojmy, které budou používány. Prvním pojmem jsou **strategická studia**, který zde označuje všechny druhy studií (politická, sociografická, ekonomická, vojenská, technická, a pod.) jenž mají přímou vazbu na obranu a bezpečnost státu.

**Formáty informací** lze pro jednoduchost rozdělit na vstupní a výstupní. Vždy se však pod tímto pojmem budou skrývat elektronické datové formáty v nichž jsou informace uchovávány a prezentovány.

**Informatizace** zde označuje cílevědomý proces zavádění informačních technologií do zpracování a elektronické prezentace výsledků činnosti daného subjektu.

Při samotné analýze bylo použito několik výzkumných metod jejichž základem byl sběr informací pomocí internetu. Při vyhodnocování a porovnávání bylo použito statistických metod.

## 1. Analýza institucí

Pro vytvoření kvalitního vzorku institucí byl proveden dvoufázový výběr. V první fázi byla vybrána stovka institucí, které splňovaly základní podmínku, tj. zabývaly se tvorbou strategických studií. Klíčem k tomuto výběru byla **hodnota pageranku** (ukazatel míry relevance hledaných výrazů) webových prezentací jednotlivých institucí. V druhé fázi byl proveden detailnější výběr, kdy byly vyřazeny všechny instituce, které se zabývaly oborem strategických studií pouze okrajově nebo nesplňovaly výše uvedenou definici přímé vazby na obranu a bezpečnost státu (např. vědecko-výzkumné zařízení provádějící strategický výzkum v oblasti moderních léčebných metod).

Po této filtraci zůstal vzorek 49 institucí. Tyto sledované instituce se dají dle některých základních znaků rozdělit do tří skupin:

- 1) vládní organizace a instituce,
- 2) vzdělávací instituce,
- 3) nevládní neziskové organizace.

### 1.1 Vládní organizace a instituce

Zřizovatelem těchto subjektů je velmi často stát, většinou přímo vláda či konkrétní ministerstvo, pod něž je daná instituce zařazena. Náplní těchto institucí jsou z velké části zakázkové strategické analýzy a expertní studie. Často tyto instituce produkují i určité množství publikací, jež je přímo závislé na počtu zaměstnanců daného subjektu. Veškeré studie jsou řešeny nejčastěji na zakázku pro konkrétního zadavatele, popř. samotného zřizovatele.

Zaměření těchto organizací je většinou značně široké, užší specializace je dána odbornou specializací jednotlivých zaměstnanců, popř. přímým zájmem zřizovatele o konkrétní specifikovanou tematiku. Po odborné stránce je patrná určitá zaujatost a neobjektivnost.

### 1.2 Vzdělávací instituce

Tuto skupinu tvoří instituce vzniklé při univerzitách a jiných vzdělávacích zařízeních, kde vedle vzdělávací činnosti dochází zároveň k vědeckému bádání. Primárním cílem těchto subjektů však zůstává vzdělávání, sekundárně pak i strategický výzkum.

Zde dochází k opačnému jevu než u vládních organizací, neboť většina vzdělávacích institucí je úzce specializována na konkrétní, velmi přesně definované otázky a oblasti zájmu. Typickým znakem této skupiny institucí je určitá úzkoprofilovost.

### 1.3 Nevládní neziskové organizace

Vznikly z konkrétního zájmu a velmi často je jejich činnost finančně podporována různými fondy, nadacemi, apod. Není to však pravidlem. Některé z těchto organizací získávají určité finanční prostředky vlastní publikační činností nebo provozem rozsáhlých databází strategických informací.

Velmi často dokáží nejpružněji reagovat na aktuální dění. Typickým znakem těchto organizací je snaha o objektivnost a nezaujatý postoj.

## 2. Datové formáty a prezentace informací

Většina z těchto organizací se na internetu prezentuje svými postoji a názory k aktuálnímu dění či dlouhodobými vizemi a pohledy na konkrétní problematiku. V tomto směru lze sledovat i konkrétní druhy prezentační činnosti daného subjektu:

- **Informace v tištěné podobě:**
  - knihy,
  - časopisy.
- **Informace v elektronické podobě:**
  - *komentáře a články* k aktuálnímu dění – reagují přímo a věcně na konkrétní události uvnitř státu či ve světě;
  - *bulletiny a reporty* – pravidelné souhrny událostí či názorů k aktuální problematice;
  - *studie* – vědecké studie dle zaměření konkrétní organizace;
  - *časopisy* – pravidelné či nepravidelné informace ze sledovaných oblastí, souhrny článků, postojů a studií;
  - *další informace* – např. sborníky z konferencí, informace o proběhlých workshopech, konferencích, apod.;
  - *další informace* (databáze, knihovní systémy, apod.).

Všechny organizace řeší problém, jak nejefektivněji prezentovat výsledky své práce. Mezi nejčastější varianty patří **seznamy studií a knih**, které daná organizace vyprodukovala a které si lze přes internet za malý poplatek objednat v sídle konkrétní instituce. Díky tomu velká část organizací má při svých internetových stránkách **elektronické obchody (e-shopy)**, kde je možné zakoupit většinu publikací dané instituce.

Problém s prezentačním formátem informací vyřešila většina institucí tak, že studie a autorské práce většího rozsahu prezentuje ve formátu PDF, komentáře a články k aktuálnímu dění prezentuje pomocí redakčních systémů ve formátu HTML.

U některých subjektů jsou studie a publikace zařazeny do **knihovního systému** nadřazené složky dané instituce, což je dobrým řešením za předpokladu, že daný knihovní či rešeršní systém je pro uživatele volně přístupný v prostředí internetu a publikační činnost daného subjektu se neztrácí v ostatní literatuře.

Jednotlivé instituce často využívají možností redakčních systémů, které usnadňují publikování informací na internetu. V jednom případě jsem se dokonce setkal s prezentací a komentováním aktuálního dění pomocí technologie **BLOGu** (osobního deníčku, kam lze psát články a komentáře k jednotlivým článkům). Zvolení této technologie nepovažují pro oficiální internetové stránky organizace za příliš šťastné řešení.

Některé, především nevládní organizace, které získávají finanční prostředky i jinou činností, jsou často provozovateli **komerčních informačních databází**, u nichž zajišťují i naplňování strategickými informacemi ze sledovaných oblastí.

Tradičně **nejslabší prezentace výsledků** a činnosti je u institucí, jejichž náplní je v první řadě vzdělávání, tj. u institucí, které jsou ve sledovaném vzorku zastoupeny subjekty zřízenými pod americkými či kanadskými univerzitami. Naopak **nejvýrazněji se prezentují** především nevládní neziskové organizace pro které je široká spolupráce základním prostředkem k obhajobě vlastní existence.

Na analyzovaný vzorek lze pohlížet i z pohledu lokalizace daných institucí. V našem souboru 49 institucí bylo zastoupení následující:

- 14 institucí z USA;
- 11 evropských institucí (Turecko, Holandsko, Moldávie, Srbsko, Německo, Švýcarsko, Velká Británie, Polsko, Ukrajina, Norsko, Rusko);
- 9 asijských institucí (Pákistán, Indie, Srí Lanka, Irán, Čína, Bangladěš, Kazachstán, Mongolsko, Singapur);
- 7 institucí z blízkého východu (Izrael 2×, Jordánsko, Libanon, SAE, Egypt);
- 6 institucí z Kanady;
- 2 instituce z oblasti Austrálie a Nového Zélandu.

### 3. Analýza zjištěných údajů

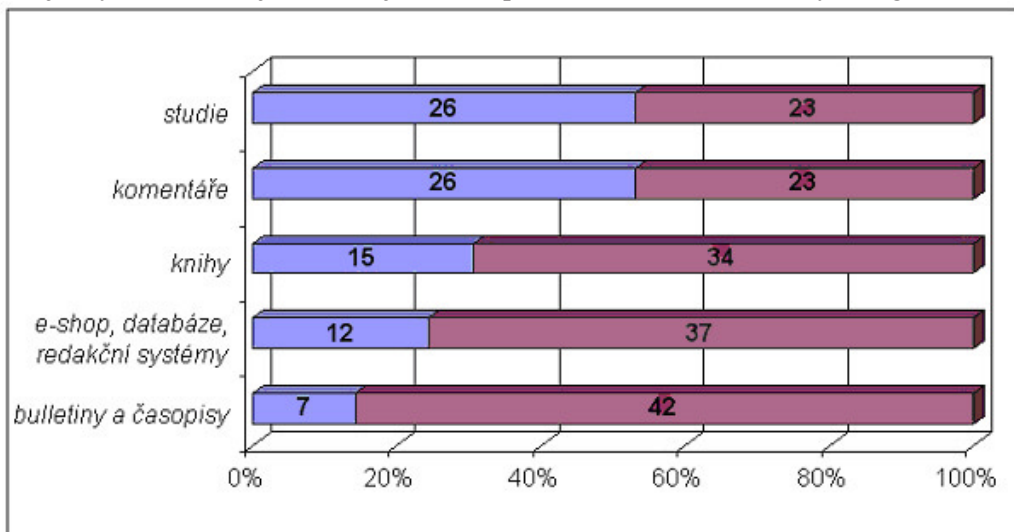
Samotná analýza spočívala v detailním prozkoumání oficiálních webových stránek všech sledovaných institucí a následném zaznamenání všech důležitých informačních výstupů, které daná instituce produkuje. Výsledkem toho je několik tabulek, které zaznamenávají typy výstupných datových formátů a různé varianty řešení datových výstupů informačního zabezpečení u jednotlivých institucí.

Srozumitelným výstupem naší analýzy je graf „Zastoupení informačních výstupů sledovaných institucí“ (obr. 1). Tento graf zobrazuje zastoupení jednotlivých druhů informačních výstupů u sledovaných stránek.

Při bližším posouzení grafu zjišťujeme, že pouze 26 z 49 sledovaných institucí má na svých stránkách prezentovány vlastní strategické studie, téměř vždy ve formátu PDF. Zbylých 23 institucí studie na svých stránkách má pouze v podobě seznamů či pouhých anotací a pro konkrétní studii je nutné danou instituci kontaktovat, což není vždy úplně jednoduché. Proto je vhodné, aby instituce alespoň některé vybrané studie měly volně dostupné na internetu.

Druhou sledovanou oblastí jsou komentáře a články k aktuálnímu dění, které jsme při analýze našli u 26 institucí, ale u zbylých 23 žádné komentáře a reakce na aktuální dění není možné nalézt. Nutno podotknout, že většinou jsou komentáře či články k aktuálním otázkám úzce spojeny s využíváním technologie redakčních systémů, které tuto možnost ze své podstaty podporují. Právě využití těchto technologií zvyšuje kvalitu i informační hodnotu daných stránek.

Třetí sledovanou oblastí jsou knihy a publikační činnost. Z celkového počtu 49 institucí nabízí 15 z nich na svých webových stránkách vlastní publikace a knihy. Opět je nutné podotknout, že nabídka knih se často pojí s využitím technologie elektronického obchodu (e-shop), který usnadňuje administraci a distribuci publikací a knih. Jak již bylo zmíněno, jedná se o jeden ze způsobů financování některých organizací.



**Obr. 1: Graf „Zastoupení informačních výstupů sledovaných institucí“**

Čtvrtou analyzovanou oblastí je schopnost využití pokročilejších webových technologií, kam je možné zařadit použití elektronického obchodu, redakčních systémů či databází strategických informací, které je možné přes stránky organizace navštívit. Opět se zde potvrzuje zkušenost, že kvalitnější prezentaci mají nevládní neziskové organizace. U našeho vzorku nalezneme pokročilejší metody prezentace (databázi, elektronický obchod nebo redakční systém nebo jejich možnou kombinaci) u 15 ze sledovaných 49 institucí.

Poslední sledovanou oblastí je vydávání pravidelných periodik (časopis, bulletin, apod.). Tuto činnost nalezneme spíše u vládních institucí, které tak prokazují pravidelnou informační aktivitu jak pro svého zřizovatele, tak pro širokou veřejnost. V našem vzorku existuje 7 institucí, které pravidelně vydávají časopis či bulletin, většinou existující jak v elektronické, tak v tištěné podobě. Zbýlých 42 institucí se vydáváním pravidelného periodika nezabývá.

Na bázi těchto sledovaných oblastí byly jednotlivé instituce, dle míry zastoupení výše sledovaných informačních výstupů, obodovány. Bodování probíhalo dle jednoduchého algoritmu, kdy za každou sledovanou oblast (prezentované studie, komentáře a články k aktuálnímu dění, knihy a publikační činnost, pokročilejší webové technologie, pravidelné časopisy nebo bulletiny) pokud byla v rámci oficiálních webových strán-

nek řešena, získala instituce jeden bod. Díky tomu došlo k rozdělení do 5 skupin, které prakticky označují míru informatizace dané instituce.

Ze sledovaného vzorku existovala pouze jedna 1 instituce, která získala 5 bodů, což znamená, že z výše analyzovaných informačních výstupů má na svých stránkách řešeny úplně všechny. Jednalo se o prestižní International Institute for Strategic Studies se sídlem v Londýně.

Z dalších institucí získalo 3 body celkem 13 institucí a 2 body 17 institucí. Tyto instituce je možné označit za takové, u nichž proces informatizace stále probíhá. Jeden bod získalo 11 institucí a žádný bod dostalo celých 5 institucí, což znamená, že na svých webových stránkách nenabízejí vůbec žádnou vlastní produkci (ani knihy, ani studie), nevydávají žádné pravidelné periodikum, nepoužívají k prezentaci instituce žádnou pokročilejší metodu webové prezentace a nereagují prostřednictvím svých stránek na aktuální dění v regionu či ve světě.

## **Závěr**

Jak bylo uvedeno, informatizace je cílevědomý proces zavádění informačních technologií. U institucí zabývajících se strategickými studiiemi v oblasti bezpečnosti a obrany státu je patrné, že proces informatizace průběžně probíhá, avšak nelze jej považovat za ukončený.

Pokud shrneme výsledek této analýzy, dalo by se pouze říci, že pouze u prestižního londýnského International Institute for Strategic Studies byl celý proces informatizace dokončen. U dalších 61 % sledovaných institucí stále probíhá a u 33 % institucí z našeho vzorku ještě vůbec nezačal.

Zobecněním analyzovaných informací lze říci, že proces informatizace probíhá mnohem kvalitněji u nevládních neziskových organizací, které musí nějakým způsobem prezentovat své výsledky a obhajovat svou existenci. Totéž se sice očekává i od vládních či vzdělávacích institucí, ale pouze ve vztahu k jejich zřizovateli, což vede ke skutečnosti, že část jejich produkce nemusí být veřejně dostupná, a to jak z faktických důvodů (utajení studií, apod.), tak z důvodů nedokonalé znalosti a využití informačních technologií. Paradoxem pak zůstávají vzdělávací instituce, které mnohdy neuvádí ani svou vlastní produkci či širší závěry svého výzkumu.